

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy, soudce JUDr. Ivo Pospíšila a soudkyně Mgr. Sylvie Šiškeové v právní věci žalobkyně: **Q. A. D.**, zastoupena Mgr. Markem Sedlákem, advokátem se sídlem Příkop 834/8, Brno, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 2. 2016, č. j. 7006/16/5200-10423-806032, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. 5. 2020, č. j. 6 Af 29/2016 – 52,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalobkyně **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému se náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a řízení před krajským soudem

[1] Prvostupňový správce daně v rámci vyhledávací činnosti zjistil, že na bankovní účet vedený na jméno žalobkyně u Komerční banky a.s. byly v roce 2010 vkládány postupně hotovostní prostředky v celkové výši 13.341.704 Kč. Správce daně po ústních jednáních vztahujících se k původu těchto finančních prostředků zahájil daňovou kontrolu na dani z příjmu fyzických osob za zdaňovací období roku 2010. Žalobkyni vyzval k předložení všech dokladů, písemností a jiných důkazů prokazujících její tvrzení o původu finančních prostředků. V průběhu daňové kontroly uznal jako prokázané příjmy, které v roce 2010 nebyly předmětem daně, částky přijaté od společnosti VTS Holding a.s. ve výši 117.704 Kč a vrácení půjčky od M. B. ve výši 120.000 Kč. Ve zbytku uzavřel, že žalobkyně neprokázala, že by tyto prostředky nebyly předmětem daně nebo byly od daně osvobozeny. Ve zprávě o daňové kontrole setrval na svých předchozích závěrech. Tvrzení žalobkyně a svědků považoval za nedůvěryhodná a shledal je účelovými. Daň z příjmů fyzických osob za rok 2010 stanovil podle pomůcek.

[2] Žalovaný podané odvolání zamítl. Neztotožnil se s námitkou žalobkyně ohledně nezbytnosti přítomnosti tlumočnicka a absence příslušného poučení ze strany prvostupňového správce daně. Poukázal zejména na to, že žalobkyně byla při každém ústním jednání podle daňového řádu náležitě poučena o svých právech a povinnostech, svým podpisem stvrdila, že poučením rozumí, v České republice pobývá dlouhodobě, studovala v Bratislavě (odkud má vysokoškolské vzdělání), živnostenské oprávnění jí bylo vystaveno v roce 1998, z čehož dovodil, že žalobkyně má alespoň základní znalost svých práv při jednání se správními orgány. Vyplývá to i z toho, že dne 18. 6. 2014 o tlumočnicka sama požádala. Žalovaný dále shledal, že při ústních jednáních žalobkyně ovládala český jazyk na dobré úrovni, nedala najevo, že nerozumí či má problémy s komunikací. Uzavřel tedy, že si žalobkyně mohla dle své potřeby obstarat tlumočnicka a správce daně nebyl povinen jí o tom poučovat. Stran dodržení zákonných podmínek pro stanovení daně podle pomůcek a dalších odvolacích bodů žalovaný žalobkyni rovněž nepřisvědčil.

[3] Žalobkyně proti rozhodnutí žalovaného podala žalobu. V ní uvedla, že místní šetření konaná dne 11. 9. 2013 a dne 6. 11. 2013 (o jejichž průběhu byly sepsány dne 27. 6. 2011 protokoly, které se staly podkladem pro rozhodnutí prvostupňového správce daně), byla provedena v rozporu se zákonem, neboť žalobkyně neovládá dokonale český jazyk, trpí zjevnou vážnou poruchou řeči, což činí její projev nesrozumitelný. Namítala, že z těchto důvodů měla právo na tlumočnicka, o čemž jí měl správce daně poučit podle § 76 odst. 3 a § 6 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád. Takového poučení se jí však nedostalo; protokoly z místních šetření tudíž považuje za nepoužitelné důkazy.

[4] Dále brojila proti výsledku dokazování a postupu v rámci dokazování, stanovení daně podle pomůcek a namítala porušení zásad daňového řízení.

[5] Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) žalobu zamítl. K první žalobní námitce konstatoval, že okolnosti případu nijak nenasvědčovaly tomu, že by žalobkyně měla problémy s komunikací v českém jazyce, ba naopak, se správcem daně komunikovala způsobem, který naznačoval, že tak je schopna činit bez obtíží a je schopna adekvátně reagovat, a to jak v ústním, tak v písemném projevu. Svě tvrzení o tom, že trpí zjevnou vážnou poruchou řeči, nijak blíže nekonkretizovala, ani neprokázala. S ohledem na shora uvedené tak správce daně nepochybil, pokud žalobkyni o právu vzít si tlumočnicka nepoučil. Její námitka proto není důvodná; ani ostatní žalobní námitky (body) neshledal soud důvodnými.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalovaného

[6] Proti rozsudku městského soudu podala žalobkyně (stěžovatelka) kasační stížnost. Námitky oproti žalobě podstatně omezila a soustředila je na procesní pochybení městského soudu.

[7] Uvádí, že v projednávané věci požadovala jednání před soudem. Trvala na konání jednání z toho důvodu, aby mohla soudu v jeho rámci za pomoci zástupce osobně prokázat, že její znalost českého jazyka není dostatečná pro úřední jednání a že její ústní projev v českém jazyce je z důvodu vady řeči takřka nesrozumitelný. Zástupce den před jednáním soudu zaslal žádost o odročení věci, neboť mu zajištěný substitut odřekl účast na jednání a sám je ve Vietnamu, přičemž v souvislosti s omezením letecké dopravy z důvodu šíření koronaviru (SARS-CoV-2) se mu nepodařilo vrátit do České republiky. Soud žádosti o odročení nevyhověl [důvod nepovažoval za důležitý dle § 50 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“)]. Odpověď soudu na žádost o odročení je dle stěžovatelky nepřezkoumatelná. Soud toliko uvedl, že důvody žádosti nepovažuje za důležité, a v rozsudku pouze konstatoval, že se zástupce

stěžovatelky z jednání omluvil. Stěžovatelka proto nemohla využít svého práva na zastoupení zaručeného v čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Jednání zástupce nadto nebylo obstrukční.

[8] Stěžovatelka chtěla pomocí svého zástupce při jednání osobně prokázat úroveň komunikace v českém jazyce i vadu řeči, která srozumitelnost její komunikace ovlivňuje a vyvrátit tak závěry žalovaného. To však žalobkyně nemohla učinit, protože soud nevyhověl žádosti o odročení jednání.

[9] Rozsudek krajského soudu proto navrhuje zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení

[10] Žalovaný ve vyjádření zdůraznil, že zástupce stěžovatelky je profesionální poskytovatel právních služeb a je především jeho odpovědností uspořádat si své pracovní záležitosti. Pokud stěžovatelka hodlala při jednání před soudem osobně prokázat úroveň komunikace v českém jazyce i vadu řeči, je nutné uvést, že provedení tohoto důkazu před městským soudem stěžovatelka v podané žalobě nenavrhovala.

[11] V dané věci tak šlo především o právní posouzení sporného daňového případu. V daňovém řízení nic nenasvědčovalo tvrzení stěžovatelky o vážné vadě řeči či jejích problémech s českým jazykem. Stěžovatelka ani nekonkretizovala, ani neprokázala (např. logopedickým posudkem), že by trpěla závažnou poruchou řeči. Byla zjevně schopna jednat s prvostupňovým správcem daně až do svého vyjádření k výzvě ze dne 18. 6. 2014, tedy více než 3 roky od prvního jednání, bez jakýchkoliv jazykových potíží, a to včetně písemné a telefonické komunikace. Své námitky týkající se přítomnosti tlumočnicka z vietnamského jazyka při jednání mohla uplatnit již při předchozím jednání, avšak tak neučinila.

[12] Pro výše uvedené navrhl kasační stížnost zamítnout.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[13] Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal, zda v daném případě došlo ke splnění podmínek řízení o kasační stížnosti. Ověřil, že stěžovatelka je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti (§ 102 s. ř. s.). V kasační stížnosti, kterou podala včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), uplatňuje přípustné důvody a v řízení je řádně zastoupena advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Soud proto posoudil kasační stížnost v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán jejím rozsahem a uplatněnými stížnostními důvody. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

[14] Kasační stížnost není důvodná.

[15] Podle § 49 odst. 3 s. ř. s. „[n]eúčast řádně předvolaných účastníků nebrání projednání a skončení věci, nejsou-li důvody pro odročení podle § 50“. Podle § 50 s. ř. s. „[z] důležitých důvodů může být jednání odročeno. Soud může odročit jednání též tehdy, jestliže to účastníci shodně navrhnou.“

[16] Zásada ústnosti a bezprostřednosti soudního jednání není v čl. 38 odst. 2 větě první Listiny základních práv a svobod zakotvena samoučelně – jejím smyslem a účelem je zajistit, aby soud přinejmenším v jedné soudní instanci s účastníkem vešel či mohl vejít (požaduje-li to účastník) v osobní kontakt a aby účastník mohl soudu bezprostředně a přímo sdělit svoji verzi toho, co je předmětem rozhodování, a poukázat na skutečnosti svědčící ve prospěch této verze, a to i v případě, že soud na základě dosud získaných informací z vyjádření účastníků a ze správního spisu má (a třeba i, jak se nakonec ukáže, oprávněně) za to, že účastník soudu

žádnou relevantní informaci neposkytne (srov. např. rozsudek rozšířeného senátu ze dne 17. 2. 2005, č. j. 2 Afs 5/2005 – 96, č. 558/2005 Sb. NSS).

[17] Dle citovaného rozsudku rozšířeného senátu „[o]depřít právo osobní účasti na jednání soudu lze jen výjimečně; jedním z takových důvodů by mohlo být, pokud účastník řízení či jeho zástupce svým chováním svoji neúčast způsobí a zavíní, a to z důvodů, které nelze omluvit. V těchto intencích je nutno vykládat ustanovení § 50 s. ř. s. – jednání musí být podle tohoto ustanovení odročeno vždy, když existuje důležitý důvod, přičemž za důležitý důvod bude nutno považovat neúčast účastníka nebo jeho zástupce na jednání z omluvitelných důvodů.“ Omluvitelné důvody nesmí být záměrnými procesními obstrukcemi, a je za ně možné považovat též dlouhodobě plánovanou dovolenou či služební cestu účastníka řízení či jeho zástupce (pokud vzhledem k okolnostem případu není možné zajistit jiné adekvátní zastoupení). Lze se ztotožnit se závěry komentářové literatury (např. např. L. Jemelka, M. Podhrázký, P. Vetešník, J. Zavřelová, D. Bohadlo, P. Šuránek.: *Soudní řád správní. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2013, k § 49 odst. 3, právní informační systém beck-online) v tom, že soud je povinen šetřit práva účastníků, a proto zpravidla vyhoví omluvě účastníka, popř. jeho zástupce, a jednání odročí, aby jim umožnil osobní přítomnost u jednání soudu. Předpokladem však je, že omluva je odůvodněna vážným důvodem (tj. důvodem, který přítomnost osoby u jednání prakticky znemožňuje) a tento důvod je konkretizován a doložen.

[18] V zájmu efektivity systému soudní ochrany je, aby se jednání konalo zásadně v dobu, na kterou je nařízeno, a k jeho odročení docházelo pouze výjimečně. Požadavek konkretizace a doložení tvrzených důvodů nepřítomnosti je v této souvislosti zcela opodstatněný, protože jedině jeho prostřednictvím může soud ověřit, zda jde o skutečnou nepřítomnost z (ne)omluvitelných důvodů nebo dokonce o nepodložené tvrzení účastníka řízení, jehož účelem má být oddálení rozhodnutí ve věci. Důležité je rovněž to, zda příčina nepřítomnosti je osobní, na straně účastníka samotného nebo na straně jeho zástupce. Odtud soud nahlíží na (ne)nahraditelnost přítomnosti konkrétní osoby jakožto důvodu pro případné odročení soudního jednání. V tomto kontextu soud též zkoumá, zda byla respektována ústavní práva na právní pomoc a na tlumočnicka, zakotvená v čl. 37 odst. 2 Listiny.

[19] Současná komentářová literatura (Z. Kühn, T. Kocourek, a kol. *Soudní řád správní. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 414 an.) k omluvě zástupce přílehlavě uvádí, že „[j]de-li o překážku na straně zástupce účastníka řízení, jehož předmětem činnosti je profesionální poskytování právních služeb (advokát, daňový poradce apod.), je třeba rovněž uvést, proč nelze zajistit substituta, který by při jednání zastoupil zástupce účastníka. Důvod žádosti o odročení jednání musí být vždy doložen potvrzením o skutečnosti, pro kterou je žádáno o odročení jednání (potvrzení lékaře, předvolání k jinému jednání, cestovní smlouva apod.).“

[20] V projednávané věci zástupce stěžovatelky své tvrzení o tom, že je ve Vietnamu a nemůže se dostat do České republiky včas na jednání, ani tvrzení o tom, že zajištěný substitut vypověděl zastupování „na poslední chvíli“, nikterak nedoložil (ani ke kasační stížnosti).

[21] Výše uvedené má i zásadní vliv na posouzení včasnosti podané žádosti o odročení jednání. Obecně totiž platí, že žádost je třeba učinit bezprostředně poté, co se účastník řízení či jeho zástupce dozvěděli, že se nebudou moct jednání zúčastnit. K tomu, aby soud vyhodnotil žádost jako včasnou, nepostačuje, že se dostala k předsedovi senátu před zahájením jednání. Je třeba zohlednit veškeré okolnosti, především zda byla žádost o odročení podána skutečně bezprostředně poté, co bylo zřejmé, že se účastník či zástupce (případně jeho substitut) nebude moct jednání zúčastnit. Jelikož zástupce stěžovatelky nespécifikoval časový okamžik vypovězení zastupování substitutem, není ani zřejmé, zda zástupce stěžovatelky mohl řádně zajistit jiného substituta.

[22] Nelze dále ani odhlédnout od toho, že důvody, pro které zástupce stěžovatelky žádal odročení (prokázání vady řeči a problémů s porozuměním českému jazyku), rozvedl až v kasační stížnosti. Není ani zřejmé, proč se k městskému soudu nedostavila samotná stěžovatelka. Trpí-li vadou řeči, která činí její sdělení v češtině méně srozumitelným, mohla tuto skutečnost fakticky demonstrovat v rámci řízení před soudem. V žádosti o odročení jednání je navíc uváděno, že byla vyhotovena v Praze, což nesvědčí ve prospěch věrohodnosti tvrzení zástupce stěžovatelky o jeho pobytu ve Vietnamu.

[23] Stěžovatelka ostatně v žalobě ani v kasační stížnosti nenavrhovala provedení žádných důkazů, resp. žádné ani nepředložila, k tvrzeným problémům týkajícím se porozumění českému jazyku a vady řeči.

[24] V projednávané věci došlo k odročení jednání v souladu se zákonem – stěžovatelka (resp. její zástupce) nedoložila (neprokázala) tvrzený důvod pro odročení jednání a neposkytla dostatek informací k tomu, aby soud mohl shledat naplnění podmínek pro odročení dle § 50 s. ř. s.

[25] Soud neshledal důvodnou ani druhou kasační námitku. Stěžovatelka měla možnost prokázat úroveň komunikace v českém jazyce a případně i vadu řeči jinak než nutně při jednání u soudu, např. doložením znaleckého posudku (jak uvádí žalovaná), návrhem výpovědi svědka, doložením listin prokazujících, že v běžném úředním styku stěžovatelka používá tlumočnicka apod. Městský soud k nedůvodnosti žalobní námitky týkající se práva na tlumočnicka a poučení o něm uvedl řadu skutečností, které hovoří o tom, že poučení nebylo v projednávané věci třeba (srov. body 18-22 velmi výstižného odůvodnění rozsudku městského soudu). S učiněnými závěry se kasační soud plně ztotožňuje.

[26] Nejvyšší správní soud shledal důvody vedoucí městský soud k zamítnutí žaloby správnými.

IV. Závěr a náklady řízení

[27] Stěžovatelka se svými námitkami neuspěla. Nejvyšší správní soud nezjistil ani žádný důvod pro zrušení napadeného rozhodnutí z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.), zamítl tedy kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[28] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 s. ř. s. za použití § 120 téhož zákona. Stěžovatelka ve věci neměla úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalovanému, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníkovi právo na náhradu nákladů řízení příslušelo, pak v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. prosince 2020

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu